

Karin Slaughter

KILLUD
TEMAST

Inglise keelest tõlkinud Lii Tõnismann

Minu GPP tegelastele

*Olen Eikeegi. Ja sina?
Oled – Eikeegi – niisama?
Siis on meid juba kaks!
Kuid kuss! et meid välja ei saadetaks!*

*Kui õudne – on olla – Keegi!
Kui avalik – justkui Konn
krooksuda suvi otsa
soos – mis su nimi on!*

– Emily Dickinson

PROLOOG

Seegi kui naine armastas, tundis osa temast mehe vastu viha, lapsikult, nagu vihatakse nähtust, mida ei saa panna enda tahtmist tegema, ja nii juba aastaid. Mees oli põikpäine, rumal ja nägus, mis päästis ta terve nahaga pagana paljude vigade korral, mida ta järjepanu tegi – mees korras ikka ühtesid ja samu vigu, sest miks proovida uusi, kui vanad teenivad nii hästi eesmärki?

Sarmikas oli ta ka. Selles häda oligi – ta võlus naise ära, ajas ta maruvihaseks ja hurmas siis uuesti, nii et naine enam ei teadnud, kas mees ikka on madu või äkki on madu hoopis tema ise ja mees on maotaltsutaja.

Nii purjetas mees siis oma hurma ja raevu laineharjal edasi, tegi inimestele haiget, leidis uusi asju, mis teda rohkem huvitasid, ja jättis vanad asjad katkiselt oma kiiluvette hulpima.

Ühtäkki aga lakkas mehe sarm toimimast. Mahajooksnud sarvedega trollibuss. Konduktorita tramm. Vead polnud enam andestatavad ja viimaks ei pigistatud teise samasuguse vea peale enam silma kinni ning kolmandal samasugusel veal olid hirmsad tagajärjed, võeti elu, langetati surmaotsus, ja tagatipuks oleks – peaaegu – kaotatud veel üks elu, naise elu.

Kuidas võis naine ikka veel armastada inimest, kes püüdis teda hävitada?

Mehe poolt olles – ja kogu selle pika aja, mis kulus mehel saatuse soosingust välja langemiseks, oli naine otsustavalt mehe poolt – raevutses ta koos temaga süsteemi vastu. Rühmahooldekodude vastu. Kiirabi-osakondade, hullari, vaimuhaigla ja rüveduse vastu. Töötajate vastu, kes patsiendid hooletusse jätavad. Sanitaride vastu, kes hullusärgi varrukad tihedalt kinni veavad. Meditsiiniõdede vastu, kes silma kinni pigistavad. Arstide vastu, kes armulikult tablette jagavad. Kusese põrandate ja roojaste seinte vastu. Kinnipeetavate, kaasvangide, mõnitamise, puuduse, peksu ja hammustamise vastu.

Vihasäde, mitte ebaõiglus, oli see, mis mehe eriti üles küttis. Vastse ürituse uudsus. Võimalus hävitada. Ohtlik mäng. Ähvardav vägivald. Paljutootav kuulsus. Nende nimed rambivalguses. Nende ranged ja õiglasel teod muutuste õppetunni saanud koolilaste keelel.

20. AUGUST 2018

„Andrea,” lausus ema. Ta oli seda juba oma tuhat korda öelnud ja palus nüüd veel kord: „Andrea.”

„Emm ...”

„Las ma räägin, kullake.” Laura tegi pausi. „Palun.”

Andy noogutas ja valmistus kauaoodatud epistlit kuulama. Täna saab ta juba kolmekümne ühe aastaseks. Ta elu kipub soiku jääma. Tuleb hakata ise otsuseid langetama, muidu otsustatakse kusagil tema eest.

„See on minu süü,” ütles Laura.

Andy tundis, et kestendav suu vajub üllatusest ammuli. „Mis asi on sinu süü?”

„See, et sa siin oled. Sa oled lõksus.”

Andy sirutas käed laiali ja viipas üle söögisaali. „Rise-n-Dine’is või?”

Ema pilk liikus Andy pealaelt kätele, mis laperdasid närviliselt lauale tagasi. Tuhmpruunid juuksed ülekäe hobusesabaks tõmmatud, väsinud silmade ümber tumedad sõõrid, sõrmeküüned lihani ära näritud ja randmeluud teravad otsekui laevakäil. Muidu lihtsalt kahvatu jume oli suisa hallikas nagu viinerikeeduveesi.

Kusjuures ametirõivastuseni polnud vigade loetelu veel jõudnudki. Tumesinine vormiriietus rippus Andyl seljas otsekui paberikott. Rinnataskule tikitud hõbedakarva embleem oli jäik, Belle Isle’i palmipuukujulist logo ümbritses kiri „POLITSEI HÄIREKESKUS”. Just nagu politseinik, aga mitte päris. Just nagu täiskasvanu, aga mitte päris. Viiel õhtul nädalas istus Andy koos veel nelja naisega kopitanud ja hämaravõitu toas, vastas hädaabikõnedele, kontrollis sõidukite numbreid ja juhilube ning määras juhtuminumbreid. Umbes kella kuueks hommikul jõudis ta siis ema majja tagasi, hiilis oma tupp ja magas suurema osa päevast lihtsalt maha.

„Ma poleks mitte mingil juhul tohtinud lasta sul siia tagasi tulla.” ütles Laura.

Andy tõmbas suu kriipsuks ja silmitses munareburiismeid taldrikul.

„Mu kullakallis tüdruk.” Laura küünitus üle laua tütre kätt puudutama ja ootas, et too pilgu tõstaks. „Ma tirisin su eemale selle elu juurest, mis sul oli. Mul oli hirm ja ma olin isekas.” Ema silmad tõmbusid

veekalkvele. „Ma ei oleks tohtinud sinusse sedasi klammerduda. Ma ei oleks tohtinud sinult nii palju paluda.”

Andy raputas pead ja langetas pilgu taas taldrikule.

„Kullake.”

Andy raputas aina pead edasi, sest muidu oleks tulnud midagi öelda, ja kui juba suu lahti teha, siis tuleks tõtt rääkida.

Ema polnud temalt ju mitte kui midagi palunud. Kolm aastat tagasi oli Andy õhtu ees juba ette öudust tundes olnud teel oma armetusse Lower East Side'i ilma liftita maja neljanda korruse korteriuberikku, mille ainsamas toas elutses peale tema veel kolm tüdrukut, kellest ükski talle eriti ei meeldinud, kõik temast nooremad, nägusamad ja lihvitumad, kui helistas Laura.

„Rinnavähk,” oli Laura oma tavapärase meelerahuga otse välja ladunud, sosistamata ja keerutamata. „Kolmas staadium. Kirurg eemaldab kasvaja ja teeb kohe ka lümfisõlmede biopsia, et näha, kui kaugale ...”

Laura oli rääkinud veel nii mõndagi, jaganud teatava teadusliku erapooletusega üksikasjalikumaid selgitusi, mis aga läksid Andy jaoks, kelle võime kuuldust aru saada silmapilguga haihtus, kaotsi. Sõna „rinna” jäi miskipärast rohkem kõlama kui „vähk” ja viis mõtted hoobilt ema lopsakale büstile. Supelrannas tagasihoidliku trikoo alla peitunule. Andy kuueteistkümnenda sünnipäeva puhul korraldatud Madalmaade-teemalise peo kuningannakleidi dekolteest välja piiluvale. LadyComforti rinnahoidja polsterdatud korvide ja tugitraatide alla vangistatule, kui ema oma kabinetis diivanil istus ja kõneravipatsientidega töötas.

Laura Oliver polnud sekspomm, küll aga üks neid naisi, kelle kohta mehed ütlevad, et loodus on neid õnnistanud ilusa ihuga. Või oli hoopis naistel kombeks sedasi väljenduda, küllap siis oma sada aastat tagasi. Laura polnud nende killast, kes kannavad pärlikeesid ja jumestavad end tugevalt, ometi ei läinud ta iial kodust välja, ilma et ta lühikesed hallid juuksed oleksid kenasti soengusse seatud, linasest kangast pikad püksid värskest targeldatud ja aluspesu, kusjuures vormiv aluspesu, puhas.

Andy ei käinud päeval peaaegu üldse korterist väljas. Pidevalt oli ta sunnitud järjekordse mahaunustatud asja tõttu tagasi pöörduma, oli selleks siis mobiiltelefon, ametimärk või ükskord koguni tossud, sest ta oli tänavale astunud, jalas toatuhvlid.

Kui Andylt New Yorgis küsiti, mis inimene ta ema on, tuli talle esimesena pähe üks asi, mida Laura kunagi omaenda ema kohta oli öelnud:

tal oli iga Tupperware'i karbi kaas ka täpselt teada. Andyl polnud viitsimist isegi kilekoti sulgurit kinni vedada.

Telefonis, kaheksasaja miili kaugusel, oli Laura katkendlik hingetõmme ainuke märk, et tal on raske.

„Andrea?”

Andy kõrvad, mis kajasid New Yorgi rümast, keskendusid seepeale taas üksnes ema häälele.

Vähk.

Andy üritas ühmatadagi, aga häält ei tulnud. Põhjuseks vapustus. Hirm. Kammitsematu õudus, sest ühtäkki lakkas maailm ümber oma telje pöörlemast ja kõik – ebaõnnestumised, pettumused, Andy viimase kuue aasta New Yorgi eksistentsi jubedus – taandus otsekuu eemalduv tsunami. Asjad, millelt poleks kunagi tohtinud katet kergitada, olid ühtäkki lagedal.

Emal on vähk.

Ta võib olla suremas.

Ta võib äragi surra.

Laura oli öelnud: „Seega siis keemiaravi, mis on igas mõttes väga raske.” Ta oli harjunud Andy pikalevenivaid vaikimisi täitma, saanud juba kaua aega tagasi selgeks, et tagantutsitamine tooks kaasa pigem näakluse ega aitaks viisaka vestluse taastamisele kuidagi kaasa. „Pärast seda tuleb iga päev tabletti võtta, muud midagi. Viie aasta lõikes on ellujääjaid üle seitsmekümne protsendi, nii et kui opp möödas, pole enam tarvis eriti millegi pärast muretseda.” Paus, olgu siis hingetõmbeks või vahest ehk lootuses, et Andy on viimaks valmis midagi ütlema. „Kullake, see haigus allub ravile päris hästi. Ma ei taha, et sa muretseksid. Jää lihtsalt sinna, kus sa oled. Sina ei saa mitte kui midagi teha.”

Auto andis signaali. Andy tõstis pilgu ja taipas, et seisab keset ristteed otsekuu ausammas. Ta sundis end paigalt liikuma. Telefon kõrva vastas oli tuline. Aeg oli juba üle kesköö. Higi valgus selga mööda alla ja nirises kaenlaalustest välja nagu sulavõi. Oli kuulda telekomöödia lindistatud naeru, pudelite kilksumist ja anonüümset läbilõikavat appikarjet, helisid, mida ta oli esimese suurlinnakuu jooksul õppinud oma teadvusest välja lülitama.

Telefonis sai vaikust ülearu palju. Viimaks oli ema märku andnud: „Andrea?”

Andy avas suu, ilma et tal olnuks aimugi, mis sõnad sealt peaksid välja tulema.

„Kullake?” lausus ema, endiselt kannatlik, endiselt suuremeelselt *viisakas*, nagu inimestega rääkides ikka ja alati. „Ma kuulen tänava-kära, muidu arvaksin, et ühendus katkes.” Ta pidas taas väikese pausi. „Andrea, mul on tõesti vaja, et sa täiel määral mõistaksid, mida ma sulle räägin. See on tähtis.”

Andy suu oli endiselt ammuli. Suisa endemiline solgihais, mis tema elukohta ümbritses, kleepus ninaõõne seintele just nagu köögilauale lät-satanud lödid spagetid. Veel üks auto andis kõvasti signaali. Veel üks naisterahvas karjus appi. Veel üks higinire veeres Andy selga mööda alla ja kogunes aluspükste värvli alla. Kummipael purunes, kui ta värvlit põidlaga eemale tõmbas, ja püksid hakkasid alla vajuma.

Andy ei mäletanud nüüdki, kuidas ta sellest tardumusest välja oli saa-nud, ent ta mäletas sõnu, mis ta emale viimaks oli öelnud: „Ma tulen koju.”

Kuue suurlinna-aasta kohta polnud tal kuigi palju ette näidata. Kõik oma kolm osaajaga töökohta oli ta sõnumi teel üles öelnud. Metroo sõidukaardi oli ta kinkinud kodutule naisele, kes oli teda algul tänanud, siis aga kriisanud, et ta on üks kuradima hoor. Andy kohvrise pääsesid üksnes absoluutselt hädavajalikud asjad: kõige lemmikumad T-särgid, sissekantud teksased, mitu raamatut, mis olid üle elanud mitte ainult pika tee Belle Isle’ist, vaid ka viis järjestikust kolimist üha viletsamatesse korteritesse. Kodumail ei lähe Andyl vaja ei sõrmkindaid, kohevate talve-jopet ega sooje kõrvaklappe. Voodilinu ei hakanud ta pesema, ei vaevu-nud neid sellelt vanalt Chesterfieldi diivanilt, mis käis talle voodi eest, mahagi võtma. Koidikul, vähem kui kuus tundi pärast ema telefonikõnet, asus ta LaGuardia lennujaama poole teele. Ühe silmapilguga sai Andy elu New Yorgis läbi. Ainsamad asjad, mis neile kolmele nooremale, lih-vitumale korterinaabrile temast mälestuseks jäid, olid külmikusse jäetud poolik Filet-O-Fishi võileib ja Andy osa järgmise kuu üürisummast.

See oli juhtunud kolm aastat tagasi, kolm aastat moodustasid New Yorgis elatud ajast peaaegu poole. Andyl polnud küll tahtmist, kuid masendushetkedel otsis ta oma endised kaasüürilised mõnikord Facebookist üles. Nad olid tema mõõdupuu. Tema marssalikepike. Ühest oli saanud moeblogija, teine oli loonud firma ja disainis eritel-limusel spordijalanõusid. Kolmas oli surnud mingi rikkuri luksusjahil kokaiiniorgia käigus ning veel nüüdki, kui Andy tööl telefoni vastu võt-tis ja järjekordselt juhtus helistama mõni kaheteistaastane, kelle meelest oli lahe hädaabinumbri helistada ja teeselda, et teda tahetakse pilastada,

turgatas talle pähe, et see kolmas tüdruk oli osutunud neist kõigist siiski kõige vähem lihvitumaks.

Luksusjahil, no issand hoidku.

Luksusjahil.

„Kullake?” koputas ema vastu lauda, et tähelepanu saada. Lõunatajate summ oli hõredamaks jäänud. Eespooles lauas istuv mees heitis talle ajalehe kohalt vihase pilgu. „Kus sa omadega oled?”

Andy sirutas veel kord käed laiali ja viipas üle söögisaali, ent žest tundus sunnitud. Nad teadsid ju täpselt, kus ta omadega on: vähem kui viie miili kaugusel kohast, kust sai alustatud.

New Yorki oli Andy läinud mõttega, et leiab võimaluse särada, ent lõpuks suutis ta seal valgust eritada vaid nii palju, kui köögisahtlisse unustatud vana taskulamp. Ta polnud tahtnudki olla näitleja, modell või midagi sama klišeelikku. Tema ei unistanud ise staariks saada, tema ihkas olla tähe lähikondlane: isiklik assistent, kohvitooja, rekvisiitor, kulissimaalija, sotsiaalmeedia mänedžer, omainimene toetustiimis, mis teeb staari elu võimalikuks. Ta tahtis peesiskleda tähesära mahedas kumas, olla tegevuse keskel. Tutvusi luua. Sidemeid omada.

Andy professor Savannah' kunsti- ja disainikolledžis oli paistnud sedalaadi side olevat. Andy pimestas teda oma kunstikirega, või sedasi vähemalt too mees väitis. Et seda öeldes oldi voodis, ei läinud Andyle suuremat korda. Kui Andy suhte lõpetas, võttis mees tema möödaminnes mainitud soovi karjäärile keskenduda kui ähvardust. Veel enne, kui Andy toimuvale õieti pihta sai, veel enne, kui ta jõudnuks professorile seletada, et polnud üritanud mehe räige ebasiivsuse arvelt karjääri teha, tõmbas professor niite ja hankis talle ühe Off-Broadway etenduse abikunstniku assistendi koha.

Off-Broadway!

Sealsamas kõrval on ometi *On-Broadway!*

Teatriteaduse magistrakraadist lahutas Andy ainult kaks semestrit. Ta pakkis kohvri, lehvitas käigupealt ja ruttas lennujaama.

Kaks kuud hiljem võeti etendus lavalt maha, sest arvustused tegid tüki maatasa.

Kõik teised meeskonnaliikmed leidsid endale kiiresti muu töö, liitusid mõne teise etendusega, välja arvatud Andy, kes astus New Yorgi pärisellu. Temast sai ettekandja, koerajalutaja, sildimaaler, telefoni teel võlgade sissenõudja, kuller, faksiaparaadi operaator, võileivavalmistaja, ametiühingu liikmestaatuseta koopiamasinaoperaator ja viimaks see

luuserist mõrd, kes jätab pooliku Filet-O-Fishi võileiva külmikusse ja ühe kuu üüriraha köögilauale ning plagab Georgia osariigi Karuperse või mis iganes nime kannab see pommiauk, kust temasugune pärit on.

No tõesti, koju naastes oli Andy alles vaid tibatilluke eneseväärrikusekilluke ja nüüd tuli see kulutada ema peale.

Ta tõstis pilgu munariismetelt.

„Emm.” Kurk tuli puhtaks kõhatada, enne kui ta suutis ülestunnistusega lagedale tulla. „Sinust on armas sedasi öelda, aga see ei ole sinu süü. Sul on õigus, et koju tulla tahtsin ma selleks, et sind näha, aga koju jäin ma hoopis muudel põhjustel.”

Laura kortsutas kulmu. „Mis muudel põhjustel? Sa armastasid New Yorki.”

Ma vihkasin New Yorki.

„Sul läks seal nii kenasti.”

Mul oli seal tunne, et upun.

„See poiss, kellega sa seal kohtamas käisid, oli sinust nii sisse võetud.”

Ja igast vagiinast terves korrumajas.

„Sul oli nii palju sõpru.”

Äratulekust saati pole enam ühestki midagi kuulda olnud.

„Nojah,” ohkas Laura. Julgustusi jätkus napilt, ehk olidki need öeldud pigem avameelsusele õhutamiseks. Nagu ikka, nii luges ta Andy näolt kõike otsekuu avatud raamatust.

„Lapsuke, sina tahtsid juba maast madalast teistsugune olla. Eriline. Selles mõttes, et nagu inimene, kellel on talenti, kel on ebatavaline anne. Loomulikult oled sa mulle ja isale niigi eriline.”

Andy pööritas silmi. „Aitäh.”

„Sa oled andekas. Oled nutikas. Enamat kui nutikas – sa oled tark.”

Andy hõõrus kätega nägu, just nagu aitaks see tal end vestlusest maha kustutada. Ta teadis, et on andekas ja nutikas. Häda oli selles, et New Yorgis olid kõik teisedki andekad ja nutikad. Isegi noormees *bodega* leti taga oli Andyst vaimukam, kärmem ja targem.

Laura ei jätnud: „Normaalne olla pole ju vale, normaalsetel inimestel on väga sisukas elu. Võta või mindki! Normaalsus ei tähenda, et peaks ennast olme nimel maha salgama.”

„Ma olen kolmekümne ühe aastane, ma pole kolm aastat kellegagi päriselt kohtamas käinud, mul on kuuekümne kolme tuhande dollari-line tagasimaksmata õppelaen, kusjuures kraadini ma ei jõudnudki, ja

ma elan oma ema garaaži peal ühetoalises korteris,” ütles Andy. Õhk pahises sõõrmetes, kui ta hingata üritas. Selle pika nimestiku sõnastamine tekitas rinnakorvi ümber rõhuva võru. „Küsimus pole selles, mida ma veel saaksin ette võtta, vaid selles, mida ma veel saaks nässu keerata.”

„Ei keera sa midagi nässu.”

„Emm ...”

„Sulle on saanud harjumuseks norutada. Kõigeaga on võimalik harjuda, iseäranis halbade asjadega. Aga nüüd on võimalik liikuda üksnes ülespoole. Põrandalt ei anna enam kuhugi kukkuda.”

„Sa keldrist oled ikka kuulnud?”

„Keldrilgi on põrand.”

„See on maa.”

„Aga *maa* on ju sama mis *põrand*.”

„Maa tähendab umbes nagu kuue jala sügavusel mulla all.”

„Miks kõigesse nii morbiidselt suhtuda?”

Andy tundis äkilist ärritusepistet, mis keele teravaks ihus. Ta neelas pahameele alla. Kindlaksmääratud kojutulekuaja, jumestuse ega liibuvate teksaste üle nad enam jageleda ei saa, seega jäävad emaga vaidlemiseks üle vaid sellised teemad: keldrilgi on põrand. Kas vetsupaber peaks rullilt maha jooksma pealt- või altpoolt. Kas kahvlid tuleks nõudepesumasinasse panna, harud ülespidi, või just mitte. Kas ostukäru kohta peaks ütleva käru või korv. Et Laura hääldab valesti, öeldes „Härra Perkins”, sest et tegelikult on kassi nimi hoopis Härra Purrkins.

Äkki teatas Laura: „Hiljaaegu töötasin ühe patsiendiga ja korraga juhtus midagi kummalist.”

Ootamatu teemavahetus oli neil vaherahu saavutamiseks vana ja ära-proovitud võte.

„Väga kummalist,” heitis Laura süüa välja.

Andy kõhkles, ent noogutas siis, et ema edasi räägiks.

„Ta pöördus minu poole, kuna tal oli Broca afaasia. Teatud liiki parempoolne halvatus.”

Laura oli litsentseeritud kõneravispetsialist, elukohaks pensionile jäänute kogukond rannapiirkonnas. Enamikul patsientidest oli seljataga mõni nõrgestav insult. „Eelmises elus oli ta olnud IT-meess, aga ega vist vahet ole.”

„Mis kummaline asi siis juhtus?” küsis Andy, nii nagu tema osa ette nägi.

Laura naeratas. „Mees rääkis mulle oma pojapoja pulmadest ja mul pole õrnematki aimu, mida ta tegelikult üritas öelda, aga välja kukkus see igatahes nagu „sinised samsskingad”. Ja korruga käis mul peast läbi justkui mälopilt sellest ajast, kui Elvis suri.”

„Elvis Presley?”

Emma noogutas. „See oli 1977. aastal, mina olin siis neljateistaastane, seega oli siis pigem Rod Stewarti kui Elvise aeg. Aga olgu kuidas on, igatahes olid meie kirikus sellised ülimalt konservatiivsed daamid, kõik lakitud pütssoengutega, mis nägid välja nagu mesitaru, ja nemad nutsid tema surma pärast vaat et silmad peast.”

Andy naeratas nagu inimene, kes tunneb, et midagi jäi arusaamatuks.

Laura naeratas talle täpipealt samasugust naeratust vastu. Keemiaravi mängis ajule vingerpussi, olgugi et viimasest protseduurist oli juba tükk aega möödunud. Emma oli juba unustanud, mida ta oma jutuga õieti öelda oli tahtnud. „Lihtsalt selline imelik asi tuli meelde.”

„Ehk olid need mesitarusonksidega daamid üksjagu silmakirjalikud?” üritas Andy ema mälu tagant torkida. „Ma pean silmas seda, et Elvis oli täiega seksikas, eks ole?”

„Vahet pole.” Laura patsutas tütre kätt. „Ma olen sinu eest nii tänulik. Et sa mulle nii palju jõudu andsid, kui ma haige olin. Et me ikka veel nii lähedased oleme. Ma pean seda nii tähtsaks. See on kingitus.” Emma hääl lõi värisema. „Aga nüüd on mul parem. Ja ma tahan, et sina hakkaksid oma elu elama. Tahan, et oleksid õnnelik või leiaksid vähemalt meele- rahu, ja siin see sul minu meelest ei õnnestuks, lapsuke. Kui väga ma ka ei tahaks kõike sulle lihtsamaks teha, tean, et sellest ei saa asja, kui sa ei tee seda päris omal käel.”

Andy vaatas üles, lae poole. Vaatas välja, tühja kaubanduskeskust. Viimaks vaatas ta uuesti ema poole.

Laura silmis olid pisarad. Ta raputas otsekui aukartlikult pead.

„Sa oled imeline. Kas sa ise tead seda?”

Andy naeris sunnitult.

„Imeline oled sa sellepärast, et oled just selline, nagu sa oled – ainu- kordne.” Laura surus käe südamele. „Sa oled andekas ja sa oled ilus, ja sa leiad elus oma tee, mu armsake, ja olgu mis on, see tee on õige, sest ta on sinu enda valitud.”

Andy tundis kurgus pitsitust, silmad tõmbusid veekalkvele. Neid ümbritses vaikusekest. Võis lausa kuulda, kui valju kohinaga veri soontes voolab.

„Noh.” puhkes Laura naerma – taas läbiproovitud võte, millega emotionaalset hetke kergendada. „Gordon arvab, et ma peaksin ütlema tähtaja, millal sul tuleb välja kolida.”

Gordon. Andy isa. Jurist, kelle valdkond on usaldusfondid ja kinnisvara.

Kogu ta elu koosnebki tähtaegadest.

„Aga ma ei hakka sulle mingit tähtaega ega ultimaatumit esitama,” jätkas Laura.

Gordon armastab ka ultimaatumeid.

„Ma ütlen, et kui see ...” ta osutas politseilikule, täiskasvanulikule vormiriietusele, „on sinu elu, siis võta ta avasüli vastu. Aktsepteeeri seda. Ja kui tahad midagi muud teha,” ta pigistas julgustavalt Andy kätt, „siis tee midagi muud! Sa oled alles noor, pole majalaenu ega isegi mitte auto-liisingut. Tervis on alles, mõistus peas. Võid teha täpselt seda, mida iganes soovid.”

„Mitte sellise tagasimaksmata õppelaenuga, mis mul on.”

„Andrea,” ütles Laura, „ma ei taha õnnetust kraaksuda, aga kui sa niimoodi osavõtmatult edasi tiirutad, siis oled varsti nelikümmend ja tunned, et oled sihukeses oravarattas elamisest väga väsinud.”

„Nelikümmend,” kordas Andy – see vanus seostus iga lähemale jõudva aastaga üha vähem vanadusnõtrusega.

„Su isa ütleks, et ...”

„... situ ära või kobi potilt maha.” Gordon rääkis Andyle alatasa, et tuleb edasi liikuda, endast midagi kujundada, *midagi teha*. Päris kaua aega oli Andy oma letargias just teda süüdistanud. Kui su mõlemad vanemad on pühendunud ja elus mõndagi saavutanud inimesed, siis on laiskus ometi teatav mässuilming, eks ole? Valida kangekaelselt ja järjekindlalt lihtsam tee, kui raske tee on lihtsalt nii ... raske?

„Doktor Oliver?” sõnas üks vanem naine küsivalt. Paistis, et ta ei mõista, et häirib ema ja tütre omavahelist vaikusehetke. „Mina olen Betsy Barnard, mu isa oli eelmisel aastal teie patsient. Tahtsin teile lihtsalt aitäh öelda. Te oskate imet teha.”

Laura tõusis, et naise kätt suruda. „Väga armas, et te sedasi ütlete, aga teie isa tegi minu eest kogu töö ise ära.” Ema lülitus ümber käitumisklaadile, mille Andy lahterdas mõttes töörežiimiks „tervendajast doktor Oliver”, esitades pikemaid vastuseid nõudvaid küsimusi naise isa kohta, keda ta silmanähtavalt kuigi hästi ei mäletanud, ent tänu Laura jõupingutusele läks naine sama silmanähtavalt õnge.

Laura noogutas Andy poole. „Minu tütar Andrea.”

Betsy noogutas põgusa huviga vastu. Laura tähelepanu pani ta näost särama. Andy ema armastasid kõik, olenemata sellest, millises töörežiimis või laadis ta parajasti käitus: kõneterapeudi, sõbra, ärinaise, vähivärvipatsiendi või ema omas. Laurat iseloomustas eriline järeleandmatu lahkus, millel ta terav taip ja kohati lausa salvav vaimukus ei lasknud liiga läägeks muutuda.

Aeg-ajalt, tavaliselt pärast paari napsi, suutis Andy võõraste inimeste suhtes samu omadusi ilmutada, ent kui teda oli juba lähemalt tundma õpitud, jäadi harva tema lähikonda. Võib-olla oli see Laura saladus. Laural oli sõpru tosinate, isegi sadade kaupa, ent ükski inimene ei tundnud kõiki tema tahke ja killukesti.

„Oh!” Betsy kõneles peaaegu karjudes. „Ma tahan, et te ka minu tütrega tuttavaks saaksite. Frank rääkis temast kindlasti pikalt-laialt.”

„Frank rääkis küll.” Andy märkas Laura näol kergendustunnet – emal polnudki mehe nimi meeles olnud. Laura pilgutas Andyle silma, lülitundes üheainsa hetkega ümber töörežiimile „ema”.

„Shelly!” Betsy viipas tüdruku pöörase ägedusega lähemale. „Tule siia ja saa tuttavaks naiseaga, kes aitas papsi elu päästa.”

Väga kena noor blondiin lentsis vastumeelselt kohale. Sisemise ebakindlusega sikutas ta oma Georgia Ülikooli logoga punase T-särgi pikki varrukaid. Särgi rinnaesisel oli valge buldog, seljas täpselt samasugune punane T-särk. Neiu paistis silmanähtavalt alandatud olevat – ta oli ju alles selles eas, mil ema pigem välditakse, kui just ei vajata raha või lohutust. Andy oli hästi meeles, kuidas need vastakad tunded mõjuvad. Enamasti ei jäänud need temast nii kaugele, kui ta oleks tahtnud. Teavad ju kõik, et ema on kogu maailmas ainuke inimene, kes võib küll öelda „su juuksed on täna nii ilusad”, sina aga kuuled hoopis „su juuksed on alati jubedad, välja arvatud ühel üürikesel ajahetkel, nimelt praegu”.

„Shelly, tema on doktor Oliver.” Betsy Barnard pani käe tütrele omanikutundega ümber õlgade. „Sügisel läheb Shelly Georgia Ülikooli edasi õppima. Eks, kullake?”

„Ka mina käisin Georgia Ülikoolis. See oli muidugi nii ammu, et konseptsid kritseldati kivist tahvlitele,” ütles Laura.

Shelly alandus suurenes veel paari kraadi võrra, kui ta ema selle vana nalja peale pisut liiga valjusti naeris. Laura üritas asja siluda ja hakkas tüdrukult viisakalt küsima, mis on ta tulevane eriala, unistused ja eesmärgid. Noorena võetakse sellist uudishimutsemist kui isiklikku

solvangut, ent täiskasvanuna saad aru, et ainult sedasorti küsimusi täiskasvanud saavadki sulle esitada.

Andy langetas pilgu pooltühjale kohvitassile, tundes seletamatut väsimust. Öised vahetused. Ta polnud suutnud nendega harjuda, tuli vaid järjestikuste uinakute abil kuidagi viisi toime, mis viis selleni, et ta hakkas ema panipaigast vetsupaberit ja maapähklivõid varastama, sest ilmaski ei jäänud aega toidupoes käia. Arvata võis, et just sellepärast oli Laura tahtnud viia ta sünnipäeva puhul mitte hommikust, vaid lõunat sööma, vastasel korral oleks Andy võinud oma garaažipealsesse urgutõmbuda ja teleka ette uinuda.

Ta rüüpas tassist viimase kohvivilga, mis oli nii külm, et mõjus kurgule nagu purustatud jääkuubik, ja vaatas ettekandja järele ringi. Tüdruk istus, nina telefonis, õlad longus, ja laksutas nätsu närida.

Kiuslikku tunnet alla surudes tõusis Andy laua äärest püsti. Mida vanemaks saad, seda rohkem lähed oma ema moodi, punni vastu mis sa punnid. Ehkki kui tagasi vaadata, siis oli Laura tihti head nõu andnud: aja end sirgu, muidu hakkab sul kolmekümneselt selg valutama. Pane mugavamad kingad jalga, muidu saad kolmekümneaastaselt valu ja vaeva näha. Ela mõistlikumalt, muidu maksavad halvad harjumused kolmekümneselt kätte.

Andy oli kolmekümne ühene. Maksta tuli sedavõrd palju, et pankrot oli silmaga näha.

„Oled võmm?“ Lõpuks tõstis ettekandja pilgu telefonilt.

„Teatriteaduse spetsialist.“

Tüdruk krimpsutas nina. „Ma ei tea, mida see tähendab.“

„Ega minagi.“

Andy kallas endale kohvi juurde. Ettekandja vilksas muudkui tema poole vaadata. Võib-olla oli põhjuseks politseilik vormiriietus. Ta paistis olevat sedasorti tüdruk, kelle käekotis leidub mõni ergutitabletike või vähemalt savu. Andygi suhtus mundrisse ettevaatusega. Praeguse töökohta oli talle hankinud Gordon. Ehk oli ta lootnud, et Andy hakkabki lõpuks politseinikuks. Algul oli see mõte Andys vastumeelsust tekitanud eeskätt seetõttu, et ta oli pähe võtnud, et võmmid on pahad poisid. Siis aga oli ta tuttavaks saanud nii mõnegi pärisvõmmiga ja mõistnud, et enamjaolt on tegu korralike inimestega, kes püüavad üsna närust ametit pidada. Töötanud seejärel aastakese häirekeskuses, hakkas ta kogu seda valdkonda jälestama, sest kaks kolmandikku helistajatest olid lollpead, kes ei jaganud sugugi, mis asi on hädaolukord.

Laura rääkis ikka veel Betsy ja Shelly Barnardiga. Andy oli seda stseeni näinud juba loendamatu arv kordi. Inimestel puudus oskus vestlust kombekohaselt lõpetada ja Laura oli liiga viisakas, et neid tagant kiirustada. Selle asemel et laua äärde tagasi minna, astus Andy suure klaastahvlist akna juurde. Söögikohal oli Belle Isle'i kaubanduskeskuses suurepärase asukoht – alumise korruse nurgapealne boks. Laudtee taga mäsles Atlandi ookean peatse tormi ootuses, kõva pinnaga liivaribal jalutati koeri või sõideti jalgrattaga.

Belle Isle polnud kaunis (*belle*) ega rangelt võttes ka saar (*isle*). Võiks öelda, et see oli tehislik poolsaar, mis oli loodud kaheksakümnendatel, kui sõjaväe insenerikorpus Savannah' sadamat süvendas. Vastne maatükk kavandati asustamata looduslikuks orkaanidevastaseks barjääriks, ent osariigil hakkasid uuele ranna-alale mõeldes dollarid silme ees vilkuma. Viis aastat pärast süvendustööde lõppu oli juba pool maad betooni all: rannavillad, ridaelamud, korterid, ostukeskused. Ülejäänud puha tennis- ja golfväljakud. Pensionile jäänud põhjaameeriklased lustisid päev otsa päikese käes, trimpasid loojangu aegu martiinikokteilile ja helistasid hädaabinumbriks, kui naabrid prügikasti liiga kauaks tänava äärde jätsid.

„Jeesus,” sosistas keegi napilt ja summutatult, ent kerge üllatusvarjundiga.

Õhus oli tunda muutust – kuidagi teisiti poleks saanud seda kirjeldada. Udemed Andy kuklal tõusid turri, selga mööda jooksis alla judin. Ta sõõrmed läksid puhevile, suu tõmbus kuivaks, silmad vesiseks.

Kostis selline heli, nagu avataks plekist joogipurki.

Andy pööras ringi.

Tassikõrv libises ta sõrmede vahelt välja ning Andy silmad jälgisid selle teekonda põrandale. Valged killud pörkasid valgetelt põrandaplaatidelt tagasi.

Enne oli valitsenud kõhedusttekitava vaikus, nüüd järgnes kaos. Karjed. Nutt. Inimesed jooksid, põikasid siia-sinna, ise kättega pead varjates.

Kuulid.

Pops-pops.

Shelly Barnard lamas põrandal selili, käed laiaili, jalad kõveras, silmad pärani. Ta punane T-särk paistis märg olevat ja kleepus rinnale, ninast nirises verd. Andy vaatas, kuidas see peenike punane triip voolab põske mööda alla ja libiseb kõrvast sisse.

Shelly kandis tillukesti buldogikujulisi kõrvarõngaid.

„Ei!” halas Betsy Barnard. „E...”

Popsti.

Andy nägi, kuidas naise kurgupõhjast purskub oksena välja verejuga.

Popsti.

Betsy pealuu rebenes külje pealt lõhki nagu kilekott.

Ta langes külili põrandale, tütrele otsa. Otsejoones otsa oma surnud tütrele.

Surnud.

„Emm,” sosistas Andy, aga Laura oli juba kohal ja jooksis kummargil Andy poole, käed laiaili, suu ammuli, silmad hirmust pärani ja näol tedretähnide moodi punased täpikesed.

Andy kukal pörkas vastu akent, kui ta maha paisati. Kukkumisest hingetu, tajus ta õhupahvakut ema suust. Andyl läks silme ees ähmasseks. Ta kuulis pragingat ja vaatas üles. Klaas ta pea kohal oli hakanud ämblikuvõrguna pragunema.

„Palun!” kisendas Laura, veeres üle külje, tõusis algul põlvili, siis jalule. „Palun, lõpeta!”

Andy pilgutab silmi ja hõõrus neid rusikatega. Sodi kriipis lauge. Muld? Klaas? Veri?

„Palun!” karjus Laura.

Andy pilgutab uuesti silmi.

Siis veel kord.

Üks mees sihtis tulirelvaga ema rindu. Mitte politseirelva, vaid sellise trumliga asjandusega nagu kunagises Metsikus Läänes. Riides oli ta asjakohaselt – mustad teksased, pärlmutriläikeliste nõöpidega must päevasärk, must nahkvest ja must kauboikaabu. Relvavöö oli puusal lõdvalt rippu. Tulirelvale leidus seal kabuur, jahimehenoale pikk nahkne noatupp.

Võluv.

Noor ja kortsudeta nägu. Noormees oli Shelly-vanune, võib-olla pisut vanem.

Aga Shelly on nüüd surnud. Ta ei lähegi Georgia Ülikooli edasi õppima ega pea enam kunagi laskma emal end alandada, sest ta ema on ka surnud.

Ja nüüd sihtis mees, kes oli mõlemad mõrvanud, tulirelvaga Andy ema rindu.

Andy tõusis istuli.

Laura südame kohal oli alles üksainuke rind, vasak. Parema rinna oli kirurg eemaldanud ja Laura polnud taastavat operatsiooni veel taotlenud,